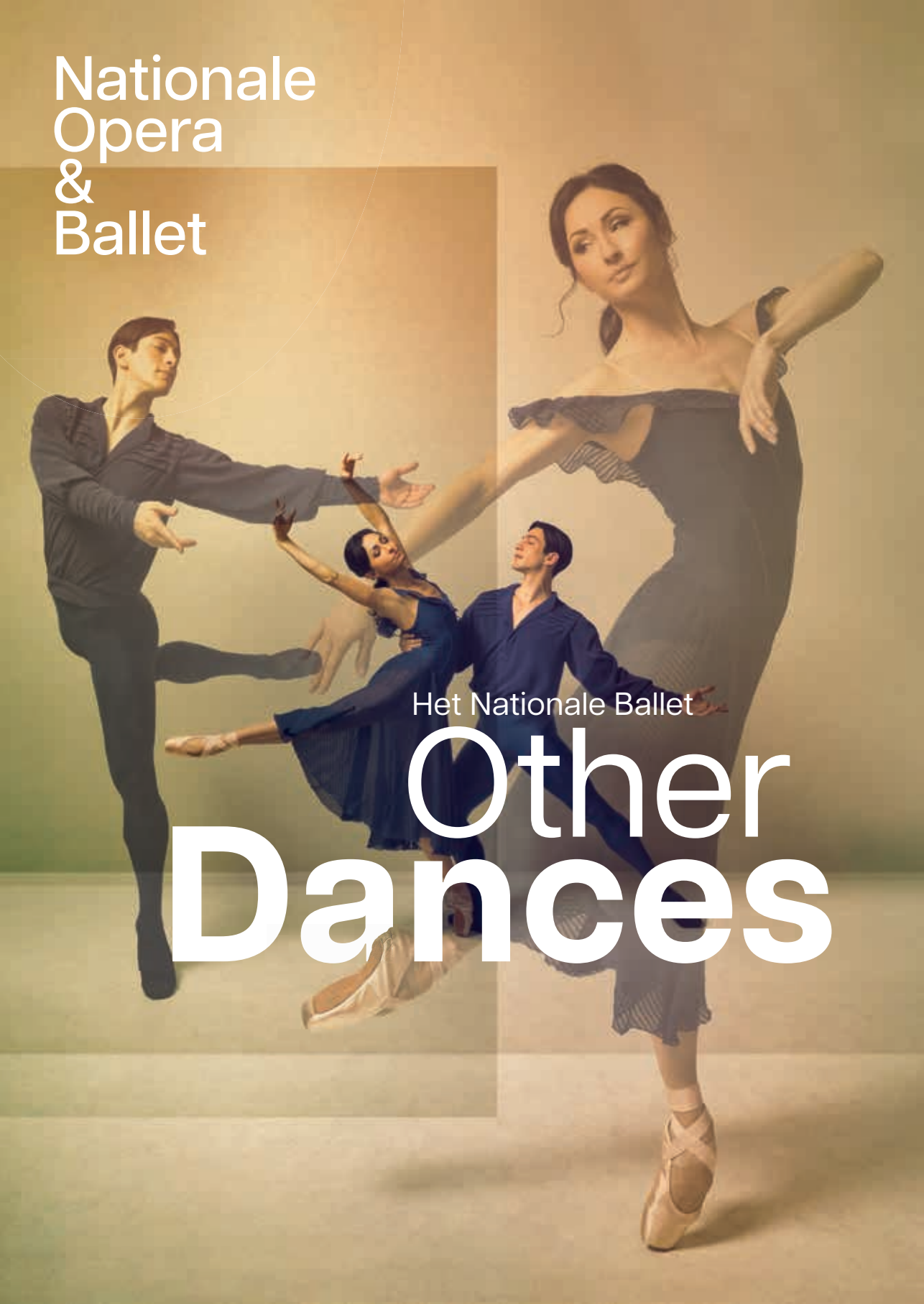

Nationale
Opera
&
Ballet

Het Nationale Ballet

Other Dances

Voorwoord

Welkom bij *Other Dances*!

Ga mee op een reis langs de vele facetten van het hedendaagse ballet – van een romantisch duet tot indrukwekkende groepschoreografieën.

De dansers van Het Nationale Ballet wagen zich voor het eerst aan *Other Dances*, een choreografisch juweel van de Amerikaanse grootmeester Jerome Robbins, en presenteren de wereldpremière van het nieuwste werk van Alexei Ratmanskij – zijn eerste in de rol van Artistic Associate van ons gezelschap. Daarnaast keren Hans van Manens meesterlijke *Solo* en Ted Brandsens wervelende ensemblestuk *The Chairman Dances* terug op het toneel. David Dawsons adembenemende *The Four Seasons* vormt de finale van dit Holland Festival-programma.

In dit programmaboek lees je meer informatie over de balletten en de makers, en vind je de mooiste dansfoto's.

We wensen je veel leesplezier en een fijne voorstelling.

De dansers en staf van Het Nationale Ballet

Inhoud | Content

Credits	3
<i>The Chairman Dances</i>	7
<i>Trio Kagel</i>	11
<i>Solo</i>	15
<i>Other Dances</i>	19
<i>The Four Seasons</i>	27
Dansers Het Nationale Ballet	34
Het Nationale Ballet	39
Het Balletorkest	40

English

<i>The Chairman Dances</i>	43
<i>Trio Kagel</i>	44
<i>Solo</i>	45
<i>Other Dances</i>	48
<i>The Four Seasons</i>	49
Directie en artistieke staf Het Nationale Ballet	50
Colofon	51

Scan the QR code to read the full programme book in English

Manu Kumar, Sander Baaij, Daniel Robert Silva, Koyo Yakamoto, Rafael Valdez en Jan Spunda –
The Chairman Dances (2023)

The Chairman Dances

Choreografie

Ted Brandsen

Muziek

John Adams – *The Chairman Dances**

Kostuumontwerp

François-Noël Cherpin

Lichtontwerp

Wijnand van der Horst

Balletmeester

Larisa Lezhnina

Wereldpremière bij Het Nationale Ballet

16 september 2023, Nationale Opera & Ballet,
Amsterdam

Tijdsduur

circa 12 minuten

* Music Published / Licensed by
© Schirmer, New York / Albersen Verhuur B.V.,
's-Gravenhage

Trio Kagel

Choreografie

Alexei Ratmansky

Muziek

Mauricio Kagel – *Rrrrrrr...* (1980/1981),
vier delen uit *Acht Orgelstücke*, in een
arrangement voor solo-accordeon

Accordeon

Vincent van Amsterdam

Kostuumontwerp en toneelbeeld

Keso Dekker

Lichtontwerp

Wijnand van der Horst

Balletmeester

Judy Maelor Thomas

Wereldpremière bij Het Nationale Ballet

12 juni 2025, Nationale Opera & Ballet,
Amsterdam

Tijdsduur

circa 11 minuten

Solo

Choreografie

Hans van Manen

Muziek

Johann Sebastian Bach – *Partita nr. 1 in B-mineur voor soloviool, BWV 1002 (1720): Courante - Double (presto)*

Decor- en kostuumontwerp

Keso Dekker

Lichtontwerp

Joop Caboot

Balletmeester

Rachel Beaujean

Wereldpremière

16 januari 1997, Nederlands Dans Theater (NDT 2),
Lucent Danstheater, Den Haag

Première bij Het Nationale Ballet

4 november 2005, Nationale Opera & Ballet,
Amsterdam

Tijdsduur

circa 6 minuten

Other Dances

Choreografie

Jerome Robbins

Muziek

Frédéric Chopin – *Mazurka in A-mineur*, Op. 17, nr. 4; *Mazurka in B-majeur*, Op. 41, nr. 3; *Wals in As-majeur*, Op. 64, nr. 3; *Mazurka in F-mineur*, Op. 63, nr. 2; *Mazurka in D-majeur*, Op. 33, nr. 2

Piano

Ryoko Kondo

Kostuumontwerp

Santo Loquasto

Lichtontwerp

Jennifer Tipton, gerecreëerd door Kevin Briard

Instudering

Isabelle Guérin

Balletmeester

Guillaume Graffin

Wereldpremière

9 mei 1976, Metropolitan Opera House,
New York

Première bij Het Nationale Ballet

12 juni 2025, Nationale Opera & Ballet,
Amsterdam

Tijdsduur

circa 18 minuten

De titel van deze reeks dansen verwijst naar hun verwantschap met Jerome Robbins' *Dances at a Gathering*. Er was zoveel muziek van Chopin waarop Mr. Robbins graag wilde choreograferen dat hij de kans aangreep om deze *Other Dances* te maken voor Miss Makarova en Mr. Baryshnikov, op een wals en vier mazurka's.

Other Dances is uitgevoerd met toestemming van The Robbins Rights Trust, middels speciale afspraken met Music Theatre International (MTI), mtishows.com

The Four Seasons

Choreografie

David Dawson

Muziek

Max Richter – *The Four Seasons* (2012),
hercompositie van Antonio Vivaldi's
*De vier jaargetijden**

Violsolo

Isabelle van Keulen

Decorontwerp

Eno Henze

Kostuumontwerp

Yumiko Takeshima

Lichtontwerp

Bert Dalhuysen

Instudering

Rebecca Gladstone, Christiane Marchant,
Courtney Richardson

Balletmeester

Sandrine Leroy

Wereldpremière

10 maart 2018, Semperoper Ballett,
Dresden

Première bij Het Nationale Ballet

15 juni 2021, Nationale Opera & Ballet,
Amsterdam

Tijdsduur

circa 48 minuten

The Four Seasons is een productie van de Semperoper Dresden. Als onderdeel van de samenwerking tussen de Semperoper Dresden en Nationale Opera & Ballet is het toneelontwerp voor *The Four Seasons* geproduceerd in de ateliers van Nationale Opera & Ballet in Amsterdam.

* Music Published / Licensed by: © Mute Song,
Londen / Albersen Verhuur B.V., 's-Gravenhage

Muzikale begeleiding

Het Balletorkest

Dirigent

Koen Kessels

Assistent-dirigent

Marco Orazio Vallone

Toneeltechniek, belichting, geluid, vervaardiging decors en kostuums en kap en grime

De Techniek Nationale Opera & Ballet

Productieleider

Anu Viheriäranta

Voostellingsleiders

Kees Prince, Wolfgang Tietze

Eerste toneelmeester

Wim Kuijper

Productievoorbereider

Sieger Kotterer

Lichtsupervisor

Wijnand van der Horst

Eerste belichter

Angela Leuthold

Volgspotters

Panos Mitsopoulos, Carola Robert,
Anton Shirkin, Marleen van Veen

Coördinator volgspotters

Ariane Kamminga

Geluidstechnici

David te Marvelde, Raymond Roggekamp

Vervaardiging kostuums *The Chairman Dances*

Martine Douma

Vervaardiging kostuums *The Four Seasons*

Kostuumafdeling Het Nationale Ballet in
samenwerking met Martine Douma en het
Semperoper Ballett

Kostuumsupervisor

Eddie Grundy

Eerste kleder

Andrei Brejs

Inleidingen

Lin van Ellinckhuijsen, Schwantje Schäuble

Totale voorstellingsduur

circa 2 uur en 35 minuten, inclusief 2 pauzes

Deze productie is in het kader van
het Holland Festival 2025

Rafael Valdez en ensemble - *The Chairman Dances* (2023)

The Chairman Dances

The Chairman Dances is het tweede werk dat Ted Brandsen maakte op het gelijknamige muziekstuk van de Amerikaanse componist John Adams, nadat hij de muziek in 1998 al gebruikte voor een gelegenheidswerk voor West Australian Ballet. Dat de compositie – oorspronkelijk een onderdeel van Adams' opera *Nixon in China* – hem meer dan vijftientig jaar later nog altijd aanspreekt, komt volgens Brandsen onder meer door 'de enorme vaart die erin zit'. Het opzweepende karakter van de muziek wordt weerspiegeld in zijn choreografie, een wervelend groepswork voor negen koppels. De dansers zwieren om hun eigen as, rond hun partner en tussen de andere dansers door, waarbij ze afwisselend samendrommen en in heldere lijnen uit elkaar bewegen. Reeksen grote, elegante arm-bewegingen worden doorvlochten met korte energieke uitpattingen, met de muziek als een leidende partner door wie de achttien dansers zich maar al te graag laten meevoeren.

Overeenkomstig de ondertitel van Adams' werk – 'Foxtrot for Orchestra' – verwijst ook Brandsen naar de ballroomdans. Niet alleen door ballroompassen in de choreografie te verwerken, maar ook door af en toe individuen te laten losbreken uit het ensemble. "Alsof ze, net als bij ballroom, even in de spotlight dansen en de rest ruimte voor hen maakt", aldus de choreograaf.

Het toneelbeeld van *The Chairman Dances* wordt bepaald door de uniseks, witte kostuums van François-Noël Chérpin, Brandsens vaste ontwerper. Alle dansers – mannen en vrouwen – dragen

dezelfde jurken met vederlichte transparante rokken, die de zwierigheid en schwing van de choreografie versterken. Hoewel de kostuums wellicht enigszins doen denken aan die in de witte aktes uit klassieke balletten – NRC-journalist Francine van der Wiel omschreef het werk als een eenentwintigste-eeuws antwoord op de Wili's uit het romantische ballet *Giselle* – blijft Brandsen zelf weg van deze associatie. Hij omschrijft *The Chairman Dances* simpelweg als 'een viering van menselijke kracht en levenslust, en van de vreugde die dans en muziek ons daarbij kunnen brengen'.

Brandsen maakte *The Chairman Dances* oorspronkelijk voor het programma *Celebrate*, waarmee Het Nationale Ballet zijn seizoen 2022 – 2023 zou openen. Maar toen *Celebrate* – naar aanleiding van de Russische invasie van Oekraïne – plaatsmaakte voor een triple bill met de titel *Shadows*, vond hij het vreugdevolle werk dat hij in gedachten had niet meer passend. *The Chairman Dances* werd vervangen door Kurt Joos' *De Groene Tafel* en ging uiteindelijk pas een jaar later in première, als onderdeel van het programma *Four Temperaments*.

Rosalie Overing

Foto: Jan Willem Kaldenbach

Ted Brandsen

Choreografie *The Chairman Dances*

Ted Brandsen (Kortenhoef, 1959) is sinds 2003 directeur van Het Nationale Ballet. Onder zijn leiding brak een nieuwe artistieke bloeiperiode voor het gezelschap aan, waardoor Het Nationale Ballet momenteel behoort tot de meest toonaangevende balletgezelschappen in de wereld. Brandsen vernieuwde onder meer het avondvullende repertoire, introduceerde nieuwe topchoreografen en zorgde voor meer spreiding van de voorstellingen in Nederland en een toename van het aantal optredens op de belangrijke internationale podia. In samenwerking met de Nationale Balletacademie initieerde hij in 2013 ook de oprichting van de Junior Company van Het Nationale Ballet, die een brug slaat tussen dansopleiding en beroepspraktijk.

Na een late start aan de Scapino Dansacademie werd Brandsen in 1981 als danser aangenomen bij Het Nationale Ballet, waar hij zich vooral onderscheidde in het werk van hedendaagse choreografen. Na diverse creaties te hebben gemaakt voor de jaarlijkse choreografieworkshop van Het Nationale Ballet alsook voor andere gezelschappen, stopte hij in 1991 met dansen en koos voor een bestaan als freelance choreograaf. Zijn eerste 'officiële' werk voor Het Nationale Ballet, *Four Sections*, was datzelfde jaar een groot succes.

In de daaropvolgende jaren creëerde hij werk voor diverse Nederlandse en internationale dansgezelschappen en festivals. In 1998 werd hij benoemd tot artistiek directeur van het West Australian Ballet, waar hij een groot aantal balletten maakte, waaronder *Carmen* (2000, Australian Dance Award) en *Pulcinella* (2001).

In 2002 kreeg Brandsen de uitnodiging om terug te keren naar Het Nationale Ballet. In eerste instantie als adjunct-artistiek directeur, waarna in 2003 de benoeming tot artistiek directeur volgde. Sindsdien creëerde Brandsen onder meer *Body* (2004), *Stealing Time* (2006), *Rai* (2013), *Replay* (2014), *Classical Symphony* (2020), *The Chairman Dances* (2023) en de avondvullende producties *Coppelia* (2008) en *Mata Hari* (2016). Werk van Brandsen staat op het repertoire van veel buitenlandse gezelschappen. Daarnaast is hij een veelgevraagd jurylid voor onder andere de prestigieuze Prix de Lausanne, Fedora Prize for Ballet, Dance Open en de internationale Benois de la Danse-prijzen. In 2014 ontving hij de Prijs van Verdienste van Stichting Dansersfonds '79. Vijf jaar later ontving hij de Amsterdamprijs voor de Kunst in de categorie Bewezen Kwaliteit en in 2022 werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Foto: privébezit

François-Noël Cherpin

Kostuumontwerp *The Chairman Dances*

Fransman François-Noël Cherpin is een in Portugal gevestigde kostuumontwerper, wiens fantasierijke ontwerpen zowel in Nederland als internationaal lovende kritieken krijgen. Cherpin was van 1988 tot 1997 als danser aan Het Nationale Ballet verbonden en ontwierp al tijdens zijn danscarrière zijn eerste kostuums, voor het eerst voor Ted Brandsens *Motel Dances* (1990). Sindsdien is Cherpin de vaste kostuumontwerper van Brandsen.

Na zijn danscarrière volgde Cherpin een studie modeontwerp, die hij in 2002 afrondde met een opleiding aan de École de la Chambre Syndicale de la Haute Couture in Parijs. Cherpin heeft inmiddels een groot aantal producties van Het Nationale Ballet op zijn naam staan, waaronder *Carmen*, *Who Cares?*, *Paquita*, *Ballet Imperial*, de avondvullende producties *Coppelia* en *Mata Hari*, en – meest recent – Milena Sidorova's *Regnum* (2022) en *Tenzij* (2024) en Brandsens *The Chairman Dances* (2023). Verder werkt Cherpin als ontwerper voor verschillende internationale balletgezelschappen. Zo ontwierp hij in 2023 de kostuums voor de nieuwe productie van *Cinderella* van choreograaf Raimondo Rebeck voor het Astana Opera Ballet in Kazachstan en de kostuums voor Ted Brandsens *Eroica Variations*, een nieuw werk voor het Nationale Ballet van Polen.

Foto: n.b.

Wijnand van der Horst

Lichtontwerp *The Chairman Dances* en *Trio Kagel*

Wijnand van der Horst (1971) werkt als lichtontwerper binnen disciplines als dans, opera, toneel, muziektheater en architectuur. Ook verzorgt hij lichtontwerpen voor musea en maakt hij zelf lichtkunst.

Van der Horst begon zijn carrière als freelance lichttechnicus en ontwikkelde zich vervolgens – mede door intensieve samenwerkingen met diverse (buitenlandse) lichtontwerpers, regisseurs en choreografen bij onder meer De Nationale Opera en Het Nationale Ballet – ook als ontwerper.

Hij volgde een tweejarig coachingstraject bij het Instituut Lichtontwerpen van lichtontwerper Henk van der Geest, om zijn ontwerpen inhoudelijk te kunnen verdiepen en zo zijn werkveld verder te verbreiden. Sindsdien heeft Van der Horst lichtontwerpen verzorgd voor diverse opera-, ballet-, en toneelproducties, evenementen en tentoonstellingen. Tot zijn opdrachtgevers behoren onder andere Centraal Museum Utrecht, O. Festival (Operadagen Rotterdam), Het Nationale Ballet en De Nationale Opera.

Kira Hilli, Anna Tsygankova en Giorgi Potskhishvili -
repetitie *Trio Kagel* (2025)

Trio Kagel

“Heel intuïtief.” Zo maakt topchoreograaf Alexei Ratmansky naar eigen zeggen de keuzes die aan de basis van een nieuw werk liggen. “Voor mijn creatie voor *Other Dances* wist ik met welke dansers ik wilde werken en ik wist dat het een kort werk zou worden. Daarna begint dan de zoektocht naar de juiste muziek en daarbij moet als het ware een klik ontstaan.” Dit keer was het zijn 27-jarige zoon en componist Vasily, die daarvoor zorgde. “Hij had mij een playlist gestuurd met muziek waarnaar hij mij wilde laten luisteren. En daarop stonden ook enkele stukken uit Mauricio Kagels *Rrrrrrr...*, een 41 delen tellend muziekwerk dat mij altijd al intrigeerde. Oorspronkelijk zijn die stukken voor orgel gecomponeerd, maar Vasily stuurde ze mij in een bewerking voor soloaccordeon en ik werd meteen getroffen door de kracht ervan, de enorme eigenheid en het theatrale karakter. Het geluid van de accordeon zorgt voor een heel specifieke sfeer, die mij zowel deed denken aan straattheater en de uitbundigheid van het nachtleven als aan popachtige figuren, als in een marionettentheater.”

De nieuwe choreografie, *Trio Kagel*, vertelt aldus Ratmansky geen verhaal. “Het is puur theater.” Al is hij daar, bij aanvang van het repetitieproces, nog niet honderd procent zeker van. “Er kunnen altijd momenten in sluipen die mogelijk iets suggereren, maar dat is op dit moment niet mijn intentie. Deze choreografie gaat simpelweg over hoe ik reageer op de dag en op de dansers.” Dat hij daarbij niet voor een duet, maar voor een trio (met in de eerste cast Anna Tsygankova, Giorgi Potshkhishvili en Kira

Hilli) heeft gekozen, heeft een vergelijkbare reden als bij Hans van Manens *Solo* (zie pagina 15): “Ik heb nogal de neiging om fysiek flink uitdagende passen en frasen te verzinnen en in combinatie met de muziek zou het stuk, met tien minuten, gewoon te intens en uitputtend worden voor twee dansers. Dus ik voeg een derde danser toe om hen allen zo nu en dan een adempauze te gunnen. Bovendien: wanneer je twee personen op het toneel zet, heb je vanzelf al een verhaal, maar met drie dansers krijg je als het ware een *full-length* ballet in tien minuten.”

Accordeonist Vincent van Amsterdam (recent onderscheiden met de Nederlandse Muziekprijs) fungeert daarbij volgens Ratmansky als een vierde personage. “Er zit bijna iets provocatiefs in het combineren van accordeongeluid met klassieke-balletpassen. De muziek is zó rijk, je luistert echt naar een karakter.”

Trio Kagel is het eerste werk dat Ratmansky maakt in zijn nieuwe functie als Associate Artist van Het Nationale Ballet. “Dat is spannend, maar aan de andere kant: ik kom hier inmiddels al vele jaren, voel me hier thuis en kijk er steeds weer naar uit om met de dansers te werken. Ze voeren de passen nooit zomaar uit, maar geven er, als volwaardige artiesten, altijd een eigen invulling aan.”

Astrid van Leeuwen

Foto: Fabrizio Ferri

Alexei Ratmanskij

Choreografie *Trio Kagel*

De Amerikaans-Oekraïens-Russische choreograaf Alexei Ratmanskij (Sint-Petersburg, 1968) is opgeleid aan de school van het Moskou Bolsjoj Ballet en danste daarna bij het Nationale Ballet van Oekraïne, het Royal Winnipeg Ballet en het Koninklijke Ballet van Denemarken. Zijn werk wordt uitgevoerd door vrijwel alle grote balletgezelschappen ter wereld, waaronder American Ballet Theatre, New York City Ballet, San Francisco Ballet, Miami City Ballet, Ballet de l'Opéra national de Paris, The Royal Ballet, het Koninklijke Ballet van Denemarken, het Koninklijke Ballet van Zweden en Het Nationale Ballet. Ook maakte hij choreografieën voor sterdansers als Nina Ananiashvili, Wendy Wheelan, Diana Vishneva en Mikhail Baryshnikov.

Van 2004 tot 2008 was Ratmanskij artistiek directeur van het Bolsjoj Ballet, dat onder zijn leiding tweemaal tot 'Best Foreign Company' werd uitgeroepen door de Londense Critics' Circle. Hij creëerde voor het Bolsjoj Ballet avondvullende balletten zoals *The Bright Stream*, *The Bolt*, *Anna Karenina* en *Lost Illusions*. Ook maakte hij er producties van *Le Corsaire* en *The Flames of Paris*, in een combinatie van reconstructie en nieuwe choreografie. Van 2009 tot begin 2023 was Ratmanskij 'artist in residence' bij American Ballet

Theatre. Sinds augustus 2023 bekleedt hij dezelfde functie bij New York City Ballet. Daarnaast werd hij in 2024 benoemd tot Associate Artist van Het Nationale Ballet.

Ratmanskij is een specialist in het bewerken en opnieuw tot leven wekken van het negentiende- en begin twintigste-eeuwse balletrepertoire. Hij maakte onder meer eigen versies van *Giselle*, *The Sleeping Beauty*, *Het Zwanenmeer*, *De Notenkraker*, *La Bayadère* en *Paquita*, en in 2010 voor Het Nationale Ballet een nieuwe, alomtgeprezen productie van *Don Quichot*. Ook maakte hij talloze eigen creaties, waarvan Het Nationale Ballet inmiddels diverse werken op het repertoire heeft: *Russian Seasons*, *On the Dnieper*, *Firebird*, *Souvenir d'un lieu cher*, *Shostakovich Trilogy*, *Serenade* *After Plato's Symposium* en *The Fairy's Kiss*.

Voor zijn balletten ontving Ratmanskij een groot aantal prijzen, waaronder vier Russische Golden Mask Awards, de prestigieuze Benois de la Danse voor zijn *Anna Karenina* (2005) en voor respectievelijk zijn *Shostakovich Trilogy* en *The Tempest* (beide uit 2014), een Bessie Award en de Britse National Dance Award. In 2013 werd hij benoemd tot MacArthur Fellow of The Year.

Foto: n.b.

Keso Dekker

Kostuumontwerp en toneelbeeld *Trio Kagel* en kostuum- en decorontwerp *Solo*

Vormgever, auteur en historicus Keso Dekker heeft talloze werken op het gebied van kunst, mode, design en dans op zijn naam staan. Hij ontwierp decors en kostuums voor ruim zeshonderd producties van dans- en balletgezelschappen wereldwijd. In Nederland werkte hij samen met onder meer Het Nationale Ballet, Nederlands Dans Theater, Scapino Ballet Rotterdam en Introdans. Dekkers hechte band met Hans van Manen, met wie hij al sinds 1978 veelvuldig samenwerkt, speelt een centrale rol in zijn carrière. Daarnaast maakt hij sinds 2012 – toen hij alle balletten van het Nationale Ballet-programma *Present/s* vormgaf en voor het eerst met Alexei Ratmansky samenwerkte – ook regelmatig decor- en kostuumontwerpen voor deze wereldbepaalde choreograaf.

Voor zijn ontwerpen ontving Dekker diverse prijzen. In 2002 ontving hij de Oeuvreprijs van het Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst en het jaar daarop de Prijs van de Nederlandse Dansdagen. In 2014 won hij de eerste Europese Taglioni Prijs in de categorie 'Best European Ballet Designer', voor zijn ontwerpen voor *Choreartium* van het Bayerisches Staatsballet. Door de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* werd Dekker uitgeroepen tot 'God van de Lycra'.

Foto: Merlijn Doornik

Vincent van Amsterdam

Accordeon *Trio Kagel*

Vincent van Amsterdam, winnaar van de Nederlandse Muziekprijs 2025, zet zich op uiteenlopende manieren in als promotor van de klassieke accordeon. Door – soms zeer complexe – klassieke en hedendaagse werken naar accordeonmuziek te vertalen, blijft hij de fascinerende mogelijkheden van dit instrument onderzoeken. In persoonlijk contact met componisten en via commissies voegt hij tevens regelmatig nieuwe composities aan het accordeonrepertoire toe.

Van Amsterdam treedt als solist op met orkesten en gaat bij het spelen van kamermuziek verrassende connecties aan met andere instrumenten en de menselijke stem. Als organisator van de internationale Van Amsterdam Summer Course deelt hij zijn expertise met collega-docenten, conservatoriumstudenten en andere getalenteerde accordeonleerlingen.

Van Amsterdam was prijswinnaar op talrijke nationale en internationale concoursen. Hij speelt op alle grote podia en klassieke muziekfestivals in Nederland en heeft concerten gegeven in onder meer Frankrijk, Italië, Oostenrijk, Servië, Griekenland, Groenland, Indonesië, Hongkong en China.

Edo Wijnen - Solo (2020)

Solo

Een meesterwerk in zeven minuten – dat is Hans van Manens *Solo*. Van Manen creëerde de choreografie in 1997 voor drie dansers van NDT 2, de juniorengroep van Nederlands Dans Theater. Voor drie dansers omdat, zo verklaarde de choreograaf destijds, Bachs *Vioolpartita* vanwege haar moordende tempo niet door één mens te dansen is.

“Het was een van de meest opwindende creatieprocessen ooit.” Zo herinnert de oorspronkelijke cast zich de totstandkoming van Van Manens ‘solo voor drie’. “Hans werkte telkens met een van ons en als die uitgeput de studio verliet, mocht de volgende komen”, zegt voormalig NDT-danser Patrick Marin. “Zelf ging hij maar door en deed daarbij, ondanks zijn leeftijd, alles voor. Draaien, springen, over de grond rollen. En... hij vond het zálíg. Je zag gewoon dat hij in een soort creatie-trance zat. Achteraf moet hij volledig stuk zijn geweest, maar hij liet dat nooit merken.”

Klein is *Solo* alleen in tijdsduur. In elk ander opzicht is het een grootse choreografie – een weergaloze demonstratie van dynamiek, schoonheid, technische virtuositeit, bravoure en, *last but not least*, aanstekelijk dansplezier. *Solo* spettert, sputtert en swingt, en sleept je als toeschouwer mee in een ongelooflijke vaart en opwindning. Daarbij weet de choreograaf een prachtig portret te schetsen van een (van energie bijna uit zijn vel barstende) man die met zichzelf en de wereld in gesprek is, met de drie dansers als belichaming van de verschillende facetten of ‘kleuren’ van de man. Hoewel het

waarschijnlijk even plausibel is om te beweren dat *Solo* gaat over drie jongens die elkaar pushen, uitdagen, en dat alleen maar op deze wervelende manier kunnen omdat ze sterk met elkaar verbonden zijn en elkaar goed aanvullen.

Met zijn choreografie werpt Van Manen ook een nieuw licht op Bachs *Eerste Vioolpartita*. Voormalig NDT-danser Václav Kunes zegt hierover: “Hans heeft, met *Solo*, een extra laag aan de muziek van Bach toegevoegd. Hij heeft zo veel details, nuances en overgangen die in de partituur verscholen zitten, zichtbaar gemaakt. Daarbij heeft hij ons doen inzien dat je de stops en stiltes in de muziek moet vinden, want alleen dan kun je de enorme snelheid van de compositie aan.” “Hans gebruikte Bach niet”, vult oud-collega Jo Kanamori aan, “hij vóelde Bach.”

Astrid van Leeuwen

Foto: Jan Willem Kaldenbach

Hans van Manen

Choreografie Solo

Hans van Manen (Nieuwer-Amstel, 1932) wordt internationaal erkend als een van de grootmeesters van het hedendaagse ballet. Inclusief zijn balletten voor televisie heeft hij meer dan 150 balletten gecreëerd, alle voorzien van zijn onmiskenbare signatuur. Helderheid in structuur, een geraffineerde eenvoud en een afkeer van onnodige decoratieve franje vormen de kernelementen van zijn uiterst muzikale choreografieën, waarin het altijd draait om menselijke relaties, echter zonder anekdotisch te worden.

Van Manen kreeg zijn eerste balletlessen eind jaren veertig van de vorige eeuw van Sonia Gaskell. Zij nam hem in 1951 op in haar groep Ballet Recital. Vervolgens danste Van Manen bij het Ballet van de Nederlandse Opera en Les Ballets de Paris van Roland Petit. In 1955 debuteerde hij als choreograaf met *Olé, Olé, la Margarita*. Al voor zijn derde creatie, *Feestgericht*, werd hij bekroond met de Staatsprijs voor Choreografie. Vanaf 1960 werkte Van Manen afwisselend bij de twee belangrijkste dansgezelschappen van Nederland: hij was gedurende tien jaar mede artistiek-directeur van het Nederlands Dans Theater en daarna achtereenvolgens huischoreograaf van Het Nationale Ballet (1973-1987) en Nederlands Dans Theater (1988-

2003). Sinds 2005 is hij wederom als vaste choreograaf verbonden aan Het Nationale Ballet.

Wereldwijd staan Van Manens choreografieën bij meer dan honderd toonaangevende dansgezelschappen op het repertoire.

Voor zijn afzonderlijke balletten en voor zijn grote betekenis voor de kunsten in het algemeen ontving Van Manen talloze belangrijke prijzen, waaronder de Erasmusprijs, de Prix Benois de la Danse Life Achievement Award, de Grand Prix à la Carrière, de VSCD Oeuvreprijs, de Lifetime Achievement Award van het Duitse tijdschrift *tanz* en de Duitse Musikpreis voor zijn geniale muzikaliteit. Tijdens het Hans van Manen Festival dat Het Nationale Ballet in 2007 rond zijn vijfenzeventigste verjaardag organiseerde, werd de meesterchoreograaf benoemd tot Commandeur in de Orde van de Nederlandse Leeuw. In 2017 volgde de benoeming tot Commandeur in de Franse Ordre des Arts et des Lettres en in 2018 ontving hij uit handen van koning Willem-Alexander de Eremedaille voor Kunst en Wetenschap van de Huisorde van Oranje, vanwege 'zijn enorme bijdrage aan de kunsten in Nederland en het ballet in het bijzonder'.

Daniel Robert Silva en Daniel Montero Real - repetitie Solo (2025)

Olga Smirnova en Jacopo Tissi - repetitie *Other Dances* (2025)

Other Dances

De Amerikaanse choreograaf Jerome Robbins (1918-1998) was even succesvol en gevierd in de balletwereld als op Broadway (met onder meer twee Oscars voor *West Side Story* tot gevolg). In 1976 creëerde hij *Other Dances* voor een benefietgala voor de The New York Public Library for the Performing Arts. Hij koos daarbij voor twee Russische balletsterren die hij zeer bewonderde: Natalia Makarova en Mikhail Baryshnikov, die in respectievelijk 1970 en 1974 tijdens een tournee van het Kirov Ballet (nu Marijinski Ballet) waren overgelopen naar het Westen. *Other Dances* was bedoeld als een gelegenheidswerk – én als een huwelijkscadeau aan Makarova – maar het duet had zo'n succes dat zowel American Ballet Theatre als New York City Ballet het nog datzelfde jaar op het repertoire nam. Na een uitvoering in Londen, in 1977, schreef de recensent van *Dance and Dancers* dat hij volmaakt gelukkig zou zijn wanneer hij beide dansers de rest van zijn verdere leven elke avond in dit werk zou kunnen zien.

Robbins koos voor *Other Dances* vier mazurka's en een wals van Frédéric Chopin, wiens piano-composities hem al diverse malen eerder hadden geïnspireerd. De choreografie vertelt geen verhaal, maar is vooral een sferische vertaling van Chopins muziek, inclusief de daarin duidelijk hoorbare Slavische elementen. Hoewel Robbins de structuur van een klassieke pas de deux volgt – entree en adagio voor beide dansers, variaties voor de man en vrouw en een afsluitend, gezamenlijk coda –, is de bewegingstaal in *Other Dances* veel losser en romantischer, in stemming variërend van

vreugdevol tot weemoedig. In haar memoires schreef Makarova: "Het lichaam lijkt in *Other Dances* een sjaal van valenciennekant te weven... de aarzelingen, de subtiele nuances, dat fijnzinnige begrip van beweging dat voor mij het kostbaarste kenmerk van het romantische ballet, of liever van elk ballet is." Hoewel de choreografie ontspannen en harmonieus oogt, zijn de telling en muzikaliteit, zoals altijd bij Robbins, uitermate precies. Bovendien is het, aldus Baryshnikov: "Moeilijker om bij zo'n lange pas de deux (twintig minuten – red.) ontspannen op het podium te staan en een kalme, zachtaardige spanningsboog te creëren dan om virtuoze, wervelende passen uit te voeren."

Other Dances is sinds de première door veel beroemde danskoppels uitgevoerd, waarbij het duet – zoals Robbins graag wilde – steeds een andere lading kreeg. Dat Het Nationale Ballet de choreografie juist nu op het repertoire neemt, is, aldus artistiek directeur Ted Brandsen, geen toeval: "Ons gezelschap beschikt momenteel over diverse solistenkoppels voor wie dit bijzondere werk niet alleen een prachtig cadeau is, maar die er – door hun enorme talent en vakmanschap – voor het publiek ook echt een cadeau van kunnen maken."

Astrid van Leeuwen

Mikhail Baryshnikov en Jerome Robbins - repetitie *Other Dances* (1976)

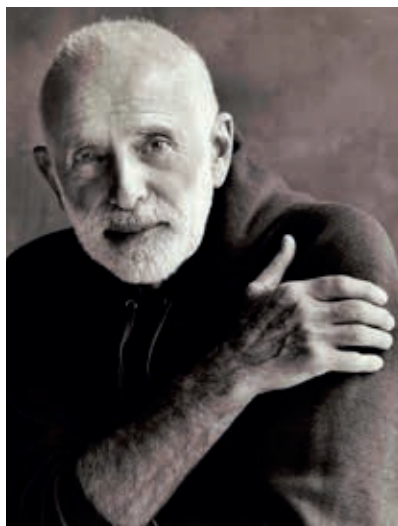

Foto: Jesse Gerstein

Jerome Robbins

Choreografie *Other Dances*

Jerome Robbins (1918-1998) was een van de grootste choreografen van zijn tijd. Behalve met zijn balletten verwierf hij ook succes en roem met zijn werk als choreograaf en regisseur van Broadway-musicals, toneelstukken en films. Met zijn oeuvre, dat nog altijd overal ter wereld worden uitgevoerd, heeft hij een onuitwisbaar stempel gedrukt op de Amerikaanse dans- en musicalwereld.

Jerome Wilson Rabinowitz (zoals zijn geboortenaam luidde) werd in 1918 in New York geboren als zoon van joods-Russische emigranten, afkomstig uit een gebied dat nu deels in Litouwen en deels in Wit-Rusland ligt. Zijn liefde voor het theater vloeide voort uit zijn fascinatie voor het poppenspel. Zijn zuster Sonya, een moderne danseres, wekte zijn belangstelling voor dans. Jerome volgde lessen in uiteenlopende dansstijlen, studeerde piano en viool en nam acteer- en zanglessen. Hoewel hij aanvankelijk, onder druk van zijn vader, scheikunde studeerde aan New York University, gaf hij deze studie al na een jaar op voor een carrière in de dans. Vanaf 1937 danste hij bij enkele moderne-dansgroepen en in Broadway-musicals. Toen al maakte hij korte revuechoreografieën. In 1940 werd hij lid van het corps de ballet van Ballet Theatre (nu American Ballet Theatre), waar hij een jaar later werd bevorderd tot solist.

Voor dit gezelschap maakte hij in 1944 zijn eerste volwaardige ballet: *Fancy Free*, dat ook het begin was van zijn samenwerking met componist Leonard Bernstein. In 1949 maakte hij de overstap naar het zojuist opgerichte New York City Ballet, waar hij achtereenvolgens als danser en choreograaf, 'associate artistic director' en (na de dood van George Balanchine) als balletmaster in chief werkte. In 1958 vormde hij bovendien een eigen gezelschap, Ballets: U.S.A., dat, ondanks grote successen in New York en Europa, geen lang leven was beschoren.

Robbins maakte meer dan zestig balletten, die, behalve door het New York City Ballet, door prestigieuze balletgezelschappen over de hele wereld worden gedanst. Daarnaast choreografeerde en regisseerde hij een groot aantal Broadway-shows, met als bekendste voorbeelden: *On the Town*, *The King and I*, *Gypsy*, *Funny Girl*, *Fiddler on the Roof* en *West Side Story*. De in 1962 uitgebrachte filmversie van *West Side Story* leverde hem twee Oscars op, voor regie en choreografie. Daarnaast won hij onder meer vijf Tony Awards, diverse Donaldson Awards en een Emmy Award. In 1981 ontving hij de prestigieuze Kennedy Center Honors-prijs en werd hij benoemd tot Chevalier in de Franse Ordre National de la Légion d'honneur.

Foto: n.b.

Santo Loquasto

Kostuumontwerp *Other Dances*

Santo Loquasto is kostuum- en decorontwerper voor dans, theater en film. Hij studeerde aan King's College in Pennsylvania en aan de School of Drama van Yale University. Sinds zijn debuut in 1972 ontwierp hij de decors en kostuums voor meer dan zestig Broadwayproducties en werkte hij mee aan meer dan 22 films van Woody Allen. Binnen de danswereld werkte Loquasto samen met toonaangevende choreografen als Jerome Robbins, Glen Tetley, Mikhail Baryshnikov, Sir Kenneth MacMillan, James Kudelka, Mark Morris, Helgi Tomasson en Paul Taylor, en met gezelschappen zoals Les Grands Ballets Canadiens, The National Ballet of Canada, Joffrey Ballet, San Francisco Ballet en de Paul Taylor Dance Company. Sinds 1976, toen hij de kostuums ontwierp voor Twyla Tharps *Push Comes to Shove*, is hij tevens nauw verbonden aan American Ballet Theatre.

Loquasto won vier Tony Awards en een Drama Desk Award. In 2002 ontving hij de Merritt Award for Excellence in Design and Collaboration en in 2005 werd hij opgenomen in de Theatre Hall of Fame. Daarnaast ontving hij in 2006 de Pennsylvania Governor's Award for the Arts en in 2007 de Robert L. B. Tobin Lifetime Achievement Award.

Foto: Lois Greenfield

Jennifer Tipton

Lichtontwerp *Other Dances*

Jennifer Tipton is een beroemd lichtontwerper voor dans-, theater- en operaproducties. Ze creëerde onder meer het lichtontwerp voor Christopher Wheeldons *DGV: Danse à grande vitesse*, Sir Peter Wrights *Giselle* en George Balanchines *Jewels* bij The Royal Ballet in Londen. Ook is ze vaste lichtontwerper van de Paul Taylor Dance Company. Verder werkte Tipton onder meer bij The Metropolitan Opera in New York, de Lyric Opera of Chicago en bij het Royal Opera House Covent Garden. Bij De Nationale Opera verzorgde ze het lichtontwerp voor *De Materie* (1989) en *Peter Grimes* (2000). Tipton ontving voor haar werk onder meer een Laurence Olivier Award (1991), voor de American Ballet Theatre-productie van Twyla Tharps *In The Upper Room*, een Jerome Robbins Award (2003) en twee Drama Desk Awards; de eerste voor *The Cherry Orchard* en *Colored Girls Who Have Considered Suicide/When the Rainbow is Enuf* en de tweede voor Jerome Robbins' *Waiting for Godot*, *Long Day's Journey into Night* en *Broadway*. Voor *The Cherry Orchard* en *Broadway* won ze eveneens een Tony Award. In 2008 werd ze benoemd tot United States Artist 'Gracie' Fellow en MacArthur Fellow.

Tipton is als Professor Emeritus verbonden aan de School of Drama van Yale University.

Foto: n.b.

Isabelle Guérin

Instudering *Other Dances*

Isabelle Guérin (Rambouillet, Frankrijk) studeerde aan het Conservatorium van Parijs en aan de befaamde École de Danse van het Ballet de l'Opéra national de Paris, en trad op haar zeventiende toe tot het vooraanstaande Parijse gezelschap. Ze danste nog in het corps de ballet toen ze van Rudolf Nureyev – op dat moment artistiek directeur van het gezelschap – de kans kreeg om haar eerste hoofdrol te dansen: Kitri in Nureyevs *Don Quichot*. In 1985, na haar optreden in Vladimir Bourmeisters *Zwanenmeer*, promoveerde Nureyev haar tot 'danseuse étoile' (principal dancer).

Guérin heeft talloze hoofdrollen gedanst, zowel in klassieke avondvullende balletten als *Het Zwanenmeer*, *Giselle*, *Romeo en Julia* en *La Bayadère*, als in hedendaagse werken van onder meer Jerome Robbins, Twyla Tharp en William Forsythe. Sinds het beëindigen van haar danscarrière in 2001 studeert ze balletten van onder meer Rudolf Nureyev en Jerome Robbins in bij gezelschappen over de hele wereld. Guérin won diverse belangrijke prijzen, waaronder een Benois de la Danse (1993) en een Isadora Duncan Dance Award (2019). In 2011 werd ze benoemd tot Chevalier in de Franse Ordre nationale de la Légion d'honneur.

Foto: Jan Willem Kaldenbach

Ryoko Kondo

Piano *Other Dances*

Ryoko Kondo (Kyoto, Japan) volgde haar piano-studie aan de Toho Gakuen School of Music in Tokio en aan het Utrechts Conservatorium, waar ze les kreeg van onder anderen Sumiko Nagaoka en Ton Hartsuiker. Ook studeerde ze bij Vitaly Margulis in het Duitse Freiburg, volgde ze vioollessen bij Victor Lieberman en Philip Hirschhorn, en lessen liedbegeleiding bij Udo Reinemann. In 1996 trad Kondo als pianist in dienst van Het Nationale Ballet. Ook geeft ze sindsdien regelmatig recitals in Japan, Nederland en andere Europese landen. Sinds dit seizoen bekleedt Kondo de functie van eerste pianist bij Het Nationale Ballet.

Kondo heeft diverse prijzen op haar naam staan. Zo won ze in 1990 de derde prijs op het Eduard Flipse Internationaal Pianoconcours in Rotterdam en datzelfde jaar een Vriendenkrans, een prijs die de Vereniging Vrienden van Het Concertgebouw tot 2008 jaarlijks toekende aan getalenteerde jonge musici.

Natalia Makarova - *Other Dances* (1976)

Yuanyuan Zhang en Jakob Feyferlik - *The Four Seasons* (2022)

Foto: Michel Schnater

The Four Seasons

Voor zijn meesterwerk *The Four Seasons* – een coproductie van het Semperoper Ballett in Dresden en Het Nationale Ballet – liet de Britse choreograaf David Dawson zich inspireren door Max Richters sferische hercompositie van Vivaldi's *De vier jaargetijden*, en door gedichten van Nayyirah Waheed. Het resultaat is een wervelend ballet van een, aldus een recensent, sublieme schoonheid, waarin Dawson alle elementen van zijn unieke kunstenaarschap samenbalt: lyriek, emotie en een streven naar het extatische, in combinatie met een bewegingstaal die vaak grenst aan het fysiek onmogelijke.

In zijn dertiendelige choreografie voor drie koppels en een ensemble van tien dansers onderzoekt Dawson de levenscycli van de mens en de natuur. “Ik associeer de wisseling van de seizoenen altijd met de reis van het leven – van geboorte tot dood, begin en einde, en daartussenin alles wat menselijk is: vreugde, liefde, angst en verlies. Het frisse groen van de lente en de kale takken van de winter roepen direct emoties op. En zelfs wanneer iets eindigt, staat er tegelijkertijd weer iets op het punt om te beginnen. Dat vind ik inspirerend, want het betekent dat er sprake is van hoop.”

Zijn ballet kan, aldus Dawson, ervaren worden als een brug tussen het verleden en het heden, of als een antwoord vanuit de toekomst aan het verleden. “De focus ligt daarbij altijd op de mens, die zich bevindt in een staat van constante beweging, en op het creëren van tijdloze momenten binnen de steeds veranderende dimensies van

perceptie, energie en mogelijkheden – tussen leven en dood, altijd wetend en nooit wetend.”

In Max Richters hercompositie van Vivaldi's *De vier jaargetijden* vond Dawson gelijkenissen met zijn eigen denkbeelden en werkwijze. “Beide gaan over het overbruggen van tijd. Bij Richters compositie heb je bij vlagen de illusie dat je naar het origineel van Vivaldi luistert, maar tegelijkertijd is de muziek ook modern en actueel. Dat is precies wat ik ook probeer te doen met dans. Ik werk vanuit de klassiek ballettechniek, maar neem het publiek ondertussen mee op een nieuwe, nog onbekende reis.”

De vier seizoenen worden door decorontwerper Eno Henze verbeeld met vier geometrische podium-elementen, als metaforen voor het ontwaken, bloeien, vervallen en ten slotte het eindigen van het leven – waarna deze cyclus van de seizoenen en het bestaan weer van voren af aan begint.

Scan de code en lees het interview met violsolist Isabelle van Keulen over het muziekstuk *The Four Seasons*

Foto: Oliver Look

David Dawson

Choreografie *The Four Seasons*

De Brit David Dawson (Londen, 1972) is een van de meest toonaangevende balletchoreografen van dit moment. Zijn creaties werpen een nieuw licht op de klassieke ballettechniek en zijn oeuvre wordt wereldwijd geprezen. Dawson danste van 1995 tot 2000 bij Het Nationale Ballet en was er van 2004 tot 2006 huischoreograaf. Sinds 2015 is hij als Associate Artist opnieuw verbonden aan het gezelschap. Ook werd hij in 2025 benoemd tot 'resident choreographer' van The National Ballet of Canada. Deze functie bekleedde hij eerder al bij Opera Ballet Vlaanderen in Antwerpen en het Semperoper Ballett in Dresden, waar hij tevens van 2020 tot 2024 Associate Artist was.

Dawsons choreografieën worden in meer dan dertig landen gedanst en staan op het repertoire van topgezelschappen als The Royal Ballet, English National Ballet, Staatsballett Berlin, Wiener Staatsballett, Teatro alla Scala, San Francisco Ballet en het Nationale Ballet van Japan. Dawson was bovendien de eerste Brit die een werk creëerde voor het Marijinski Ballet in Sint-Petersburg: *Reverence*, waarvoor hij de Golden Mask Award (de hoogste Russische theaterprijs) kreeg. In 2000 maakte Dawson zijn eerste grootschalige choreografie voor Het Nationale Ballet: *A Million Kisses to My Skin*.

Daarna volgde een groot aantal werken voor het gezelschap, vaak met belangrijke nominaties en prijzen tot gevolg. Zo werd hij voor *The Grey Area* (2002) genomineerd voor de Britse Critics' Circle National Dance Award en sleepte hij voor *00:00* (2004) en *Overture* (2013) nominaties in de wacht voor de Zwaan voor Meest Indrukwekkende dansproductie. Voor *The Gentle Chapters* (2006) ontving Dawson zowel de Benois de la Danse Award als de Choo San Goh Award.

Recente creaties van Dawson bij Het Nationale Ballet zijn het avondvullende *Tristan + Isolde* (2018) en *Requiem* (2019), en *Legacy Variations* (2022). In het buitenland werd Dawson genomineerd voor de Britse Critics' Circle Dance Award en voor zijn herbewerking van *Faun(e)* voor English National Ballet ontving hij de Prix Benois de la Danse. Tot de avondvullende werken die hij creëerde, behoren naast *Tristan + Isolde* eigentijdse interpretaties van *Het Zwanenmeer* (Scottish Ballet) en *Giselle* (Semperoper Ballett). Dawson was onder meer jurylid bij de Benois de la Danse in Moskou en het Dance Open International Ballet Festival in Sint-Petersburg. In 2019 kreeg hij de erefunctie van 'artistic patron' bij het Junior Ballet Antwerpen en die van 'choreographer laureate' bij de European School of Ballet in Amsterdam.

Foto: n.b.

Eno Henze

Decorontwerp *The Four Seasons*

Eno Henze is visueel kunstenaar en decorontwerper, en is daarnaast werkzaam als creative director voor grootschalige mediaprojecten. Hij rondde diverse mediakunststudies in Duitsland af en houdt zich sindsdien in zijn artistieke werk bezig met de relatie tussen technologie en het menselijk bestaan. Door theoretische concepten te combineren met technologische mogelijkheden en computergestuurde berekeningsmethoden, creëert hij beelden en ruimtes die zowel het menselijke als het machinale vertegenwoordigen.

Werk van Henze is tentoongesteld tijdens internationale festivals en in musea en kunstgaleries, waaronder de Moskous Biënnale, Art Cologne en de Frankfurter Kunstverein. Ook was hij meermaals curator van tentoonstellingen en symposia van het NODE Forum voor digitale kunst in Frankfurt.

Sinds 2011 maakt Henze regelmatig decorontwerpen voor werken van David Dawson. Deze samenwerking bracht de ontwerper naar gezelschappen als Semperoper Ballett Dresden, The Royal Ballet en English National Ballet in Londen, Staatsballett Berlin, het Bayerisches Staatsballett in München en Het Nationale Ballet.

Foto: Joris-Jan Bos

Yumiko Takeshima

Kostuumontwerp *The Four Seasons*

Yumiko Takeshima (Asahikawa, Japan) begon met dansen toen ze vier jaar oud was. Op veertienjarige leeftijd verliet ze haar ouderlijk huis voor een studie aan de San Francisco Ballet School. Later werd ze solist bij het Universal Ballet (Seoul, Zuid-Korea), het Alberta Ballet (Calgary, Canada) en het Feld Ballet (New York, Verenigde Staten). In 1993 verruilde Takeshima New York voor Amsterdam, waar ze als eerste solist toetrad tot Het Nationale Ballet.

Al tijdens haar jaren bij Het Nationale Ballet hield ze zich ook bezig met het ontwerpen van danskleding en kostuums. In 2002 lanceerde ze haar eigen danskledinglijn 'YUMIKO'. Sindsdien ontwierp Takeshima tevens de kostuums voor tal van choreografen, met name voor David Dawson en William Forsythe. Ze werd door de pers zowel geprezen om haar prestaties als danseres, als om haar elegante kostuumontwerpen.

Sinds het beëindigen van haar danscarrière in 2014 – ze danste op dat moment bij het Semperoper Ballett in Dresden – legt Takeshima zich volledig toe op haar kledingbedrijf en haar projecten als kostuumontwerper.

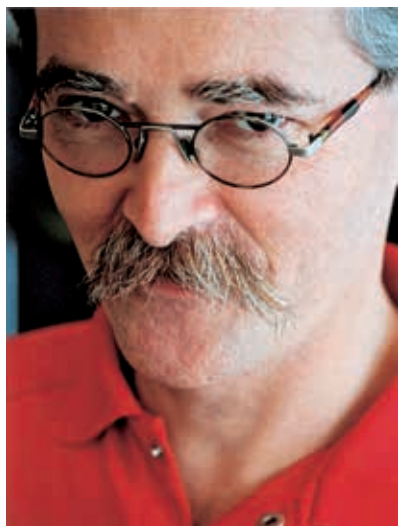

Foto: n.b.

Bert Dalhuysen

Lichtontwerp *The Four Seasons*

Lichtontwerper Bert Dalhuysen studeerde aan de Academie voor Fotografie en Fototechniek in Den Haag. Na zijn afstuderen in 1978 werkte hij als freelance fotograaf en lichtontwerper. In 1982 werd hij uitvoerend directeur van Arinde Visual Design studio's in Amsterdam en in 1986 sloot hij zich aan bij het lichtteam van Nationale Opera & Ballet, waar hij in 2001 werd benoemd tot plaatsvervangend hoofd. Hij was tot 2020 lighting supervisor en lichtontwerper bij zowel Het Nationale Ballet als andere Nederlandse en internationale gezelschappen.

Momenteel is Dalhuysen werkzaam als freelance licht- en multimediadesigner voor ballet, opera en theater. Hij werkt regelmatig samen met choreograaf David Dawson en ontwerper Eno Henze.

Foto: Nikolaj Lund

Isabelle van Keulen

Vioolsolo *The Four Seasons*

Isabelle van Keulen treedt veelvuldig op als solist – op zowel de viool als de altviool – met gerenommeerde orkesten als het Koninklijk Concertgebouw-orkest, de Berlin Philharmonic, het NHK Symfonie-orkest in Tokio, en het Nederlands Philharmonisch, onder dirigenten als Riccardo Chailly en Valery Gergiev. Daarnaast brengt ze kamermuziek voor het voetlicht in de meest uiteenlopende combinaties, en treedt ze op als play/direct: een solist die tijdens het spelen tevens dirigeert.

Naast de standaard viool- en altvioolconcerten staan er werken van Henri Dutilleux, John Adams, Sofia Gubaidulina en Lera Auerbach op haar repertoire, evenals het *Concert voor viool en orkest* van Erkki-Sven Tüür, dat speciaal voor Van Keulen werd geschreven. In 2011 richtte zij het Isabelle van Keulen Ensemble op, een succesvol kwartet waarmee ze Astor Piazzolla's tango nuevo nieuw leven inblies. Van 1997 tot 2006 was Van Keulen artistiek leider van het door haar opgerichte Delft Chamber Music Festival. Sinds seizoen 2017 – 2018 is ze werkzaam als 'artist in residence' en artistiek leider van de Deutsche Kammerakademie Neuss. Daarnaast doceert Van Keulen sinds 2012 als professor viool, altviool en kamermuziek aan de Hogeschool voor de Kunsten in Luzern.

Foto: Jan Willem Kaldenbach

Koen Kessels

Muzikale leiding

De Vlaamse dirigent Koen Kessels (1961) is sinds het begin van seizoen 2024 – 2025 muzikaal leider en chef-dirigent van Het Nationale Ballet en Het Balletorkest. Daarnaast is hij sinds 2015 muzikaal leider van The Royal Ballet. Kessels werkte sinds 2008 als gastdirigent bij Het Nationale Ballet en Het Balletorkest en dirigeerde in die functie onder meer de Nationale Ballet-producties *The Sleeping Beauty* en *Dawson*, beide in 2022. Ook was hij van 2010 tot 2024 muzikaal leider van het Birmingham Royal Ballet.

Kessels is verder regelmatig gastdirigent bij Teatro alla Scala (Milaan), het Bayerisches Staatsballett München en l'Opéra national de Paris, en werkt daarnaast bij onder meer New York City Ballet, Kungliga Operan (Stockholm), De Munt (Brussel), Opera Ballet Vlaanderen, Théâtre du Capitole (Toulouse), Wiener Staatsballett, Teatro dell'Opera di Roma, Teatro Real Madrid en het New National Theatre in Tokio. Zijn balletrepertoire omvat onder meer de avondvullende balletten *Coppelia*, *Assepoester*, *Giselle*, *Het Zwanenmeer*, *The Sleeping Beauty*, *Romeo en Julia* en George Balanchines *Firebird* en *Jewels*. Daarnaast dirigeerde hij een groot aantal operawerken.

Kessels is ereprofessor aan de muziekfaculteit van de Universiteit van Birmingham, artistiek directeur van Inspiratum (België) en voorzitter van de artistieke staf Muziek Klassiek van het Koninklijk Conservatorium Antwerpen. Als artistiek leider van het Belgische HERMESensemble werkte hij samen met een groot aantal toonaangevende componisten.

Anna Tsygankova en Giorgi Potkhishvili - repetitie *Trio Kagel* (2025)

Foto: Altin Kattira

Merel Laseur Fonds

Wij danken het Merel Laseur Fonds voor de genereuze bijdrage aan Alexei Ratmansky's nieuwe werk *Trio Kagel*.

Kostuum in de maak voor *Trio Kagel*

Fonds op Naam

Met uw eigen Fonds op Naam geeft u zelf richting aan uw donatie. Wilt u ook bijdragen aan nieuwe producties, jonge dansers steunen aan het begin van hun carrière of kinderen kennis laten maken met ballet als kunstvorm? Meer informatie over het instellen van een Fonds op Naam vindt u op operaballet.nl/FON of neem contact op met Nadja van Deursen: steun@operaballet.nl / 020 551 8218

Dansers Het Nationale Ballet

Eerste solisten

Qian Liu

(Henan, China) studeerde aan de Liaoning Ballet School in Shenyang. Van 2006 tot 2012 danste ze bij het Liaoning Ballet en in 2012 startte ze haar carrière bij Het Nationale Ballet als lid van het corps de ballet. Al snel volgden diverse promoties en in 2016 werd ze benoemd tot eerste solist. Qian won eerste prijzen bij belangrijke balletcompetities in China, Japan en Zuid-Korea. Het Britse tijdschrift *Dance Europe* nomineerde haar in 2020 voor de Dancer of the Year Award. Sinds dit seizoen is Qian tevens vaste docent bij de Nationale Balletacademie in Amsterdam.

Maia Makhateli

(Tbilisi, Georgië) studeerde aan de Vakhtang Chabukiani Staatsballetschool in Tbilisi en aan de privéballetschool van German en Valentina Zamuel in Colorado Springs. Daarna danste ze bij het Colorado Ballet en Birmingham Royal Ballet. In 2007 werd ze als grand sujet aangenomen bij Het Nationale Ballet, waar ze in 2009 werd bevorderd tot tweede solist en in 2010 tot eerste solist. Maia is een veelgevraagd gastsolist en won diverse prijzen, waaronder de Dancer of the Year Award van *Dance Europe* (2020).

Anna Ol

(Krasnojarsk, Rusland) is sinds 2015 eerste solist bij Het Nationale Ballet. Op haar tiende begon ze haar balletopleiding in Krasnojarsk en in 2003 trad ze toe tot het Staatsballet van Siberië. Sindsdien danste ze bij Russische gezelschappen als de Staatsopera van Tatarstan, het Michailovski Theater en het Stanislavski en Nemirovitsj-Dantsjenko Academisch Muziektheater, en groeide ze uit tot een veelgevraagd gastsolist. In 2018 ontving Anna de Dancer of the Year Award van *Dance Europe* en de Miss Virtuosity Award van het Dance Open Ballet Festival in Sint-Petersburg.

Olga Smirnova

(Sint-Petersburg, Rusland) studeerde aan de Vaganova Balletacademie in Sint-Petersburg. In 2011 werd ze als tweede solist aangenomen bij het Bolsjoj Ballet in Moskou, waar ze in 2016 promoveerde tot prima ballerina. Ze trad veelvuldig op als gastsolist en won belangrijke dansprijzen, waaronder de 'Danser van het jaar'-onderscheiding van de Premio Positano Léonide Massine en de Prix Benois de la Danse voor 'Beste vrouwelijke danser'. In 2022 trad Olga als eerste solist toe tot Het Nationale Ballet en riep *Dance Europe* haar uit tot Dancer of the Year.

Anna Tsygankova

(Novosibirsk, Rusland) studeerde aan de balletacademie in Novosibirsk. Voordat ze in 2007 naar Nederland kwam, danste ze zes jaar bij het Bolsjoj Ballet in Moskou, waarna ze haar carrière vervolgde bij het Nationale Ballet van Hongarije. Tegenwoordig is Anna een internationaal veelgevraagd gastsolist. Ook won ze een groot aantal prijzen. Zo riep *Dance Europe* haar in 2017 uit tot Dancer of the Year en won ze in 2016 de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie' voor *Mata Hari* en de Miss Expressivity Award van het Dance Open Ballet Festival in Sint-Petersburg.

Jessica Xuan

(Beijing, China) verhuisde op vijfjarige leeftijd naar Canada en studeerde aan Canada's National Ballet School en aan de Nationale Balletacademie in Amsterdam. In 2013 behoorde ze tot de eerste lichting dansers van de Junior Company van Het Nationale Ballet. Een jaar later trad ze, in de rang van élève, toe tot Het Nationale Ballet en in de jaren daarna volgden diverse promoties. Direct na haar debuut in de titelrol van *Giselle*, in 2020, werd ze benoemd tot eerste solist. In 2018 won Jessica goud tijdens de Internationale Balletcompetitie in Varna, Bulgarije.

Yuanyuan Zhang

(Shanghai, China) studeerde vanaf haar zestiende aan de Shanghai Theatre Academy. In 2014 werd ze aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Al een jaar later trad ze als élève toe tot Het Nationale Ballet, waar ze vervolgens jaarlijks werd bevorderd: tot lid van het corps de ballet (2016), coryphée (2017), grand sujet (2018) en tot tweede solist (2019). Haar benoeming tot eerste solist volgde eind 2024. In 2014 won Yuanyuan goud tijdens de Cape Town International Ballet Competition en de eerste prijs tijdens de Star of East China-competitie.

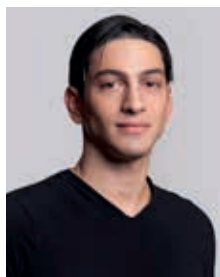
Constantine Allen

(Indianapolis, Verenigde Staten) groeide op in Honolulu, Hawaï, en begon hier zijn balletopleiding. In 2007 won hij tijdens de Youth American Grand Prix een bronzen medaille en een beurs voor de Kirov Ballet Academy in Washington. In 2010 vervolgde hij zijn studie aan de John Cranko Schule in Stuttgart, waarna hij toetrad tot het corps de ballet van het Stuttgarter Ballett. Zes maanden later al werd hij er tweede solist en in 2013 eerste solist. Vanaf 2017 danste hij als freelancer bij diverse gezelschappen. Sinds 2018 is hij eerste solist bij Het Nationale Ballet.

Young Gyu Choi

(Suncheon, Zuid-Korea) kwam in 2011 als lid van het corps de ballet in dienst van Het Nationale Ballet. In 2013 werd hij eerst benoemd tot coryphée en later datzelfde jaar tot tweede solist. In 2016 volgde zijn promotie tot eerste solist. Young studeerde aan het National Institute for the Gifted in Arts en de Sun Hwa Arts School in Korea en de Tanz Akademie in Zürich. Hij treedt internationaal op als gastsolist en won een groot aantal prijzen, waaronder de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie' voor zijn rol in Toer van Schayks *7e Symfonie* (2022).

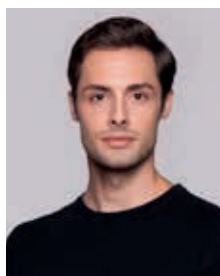
Giorgi Potskhishvili

(Tbilisi, Georgië) studeerde aan de Vakhtang Chabukiani Staatsballetschool in Tbilisi en aan de Nationale Balletacademie in Amsterdam, en werd in 2020 aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet. Al na een jaar trad hij als élève toe tot Het Nationale Ballet. Hij doorliep er razendsnel alle rangen, waarbij hij het corps de ballet oversloeg, en werd in 2023 gepromoveerd tot eerste solist. In datzelfde jaar ontving Giorgi tevens de Alexandra Radius Prijs en de Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansprestatie', en werd hij genomineerd voor de Dancer of the Year Award van *Dance Europe*.

Timothy van Poucke

(Woerden, Nederland) studeerde aan de Nationale Balletacademie. Hij werd in 2016 aangenomen bij de Junior Company van Het Nationale Ballet en trad al na een jaar als élève toe tot Het Nationale Ballet. In de jaren daarop is hij steeds gepromoveerd naar een volgende rang, met in 2023, na zijn vertolking van Abd al-Rahman in *Raymonda*, zijn promotie tot eerste solist. Timothy is winnaar van de Aanmoedigingsprijs en de Speciale Prijs van Dansersfonds '79 (2017 en 2024) en de Alexandra Radius Prijs (2018). In 2021 nomineerde *Dance Europe* hem voor de Dancer of the Year Award.

Jacopo Tissi

(Landriano, Italië) studeerde in 2014 cum laude af aan de Accademia del Teatro alla Scala in Milaan, waarna hij werd aangenomen bij het Wiener Staatsballett. Het jaar daarop maakte hij de overstap naar het Balletto del Teatro alla Scala, waar hij al na enkele maanden debuteerde als de prins in *The Sleeping Beauty*. In 2017 werd hij aangenomen bij het Bolsjoj Ballet, waar hij kort daarna tot 'first soloist' werd bevorderd. Jacopo won diverse belangrijke prijzen en is sinds oktober 2023 als eerste solist verbonden aan Het Nationale Ballet.

Semyon Velichko

(Novosibirsk, Rusland) studeerde aan het Staats Choreografisch College in zijn geboortestad. Aansluitend danste hij bij het Novosibirsk Academisch Opera en Ballet Theater en vanaf 2011 bij het Stanislavski en Nemirovitsj-Dantsjenko Academisch Muziektheater in Moskou. In 2015 trad hij als tweede solist toe tot Het Nationale Ballet, waar hij in 2020 werd bevorderd tot eerste solist, na zijn debuut als Graaf Albrecht in *Giselle*. Semyon heeft inmiddels een groot aantal hoofdrollen op zijn naam staan en trad als gastsolist op tijdens diverse internationale balletgala's.

Tweede solisten

Naira Agvanean

Maria Chugai

Floor Eimers

Salome
Leverashvili

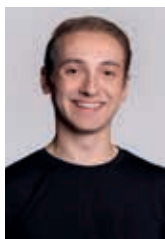
Jingjing Mao

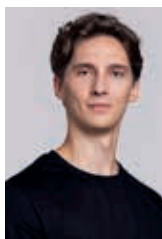
Elisabeth Tonev

Nina Tonoli

Joseph
Massarelli

Jan Spunda

Edo Wijnen

Sho Yamada

Grand sujets

Luiza Bertho
Kira Hilli
Erica Horwood
Chloë Réveillon
Connie Vowles
—
Daniel Montero Real
Daniel Robert Silva
Conor Walmsley

Coryphées

Koko Bamford
Nancy Burer
Khayla Fitzpatrick
Arianna Maldini
Emma Mardegan
Alexandria Marx
—
Leo Hepler
Fabio Rinieri
Rafael Valdez
Koyo Yamamoto

Corps de ballet

Isadora Bless
Mila Nicolussi Caviglia
Anastasia Cheplyansky
Victoria Glazunova
Liza Gorbachova
Nicola Jones
Beatriz Kuperus
Sebia Plantefève-
Castruck
Skya Powney
Laura Rosillo
Yvonne Slingerland
Antonina Tchirpanlieva
Louisella Vogt
Marta Zabirynnyk
Lore Zonderman
—
Luca Abdel-Nour
Diego Altamirano
Sander Baaij
Bela Erlandson
Manu Kumar
Robin Park
Tristan Simpson
Guillermo Torrijos
Sven de Wilde

Élèves

Poppi Eccleston
Polina Loshchylina
Ana Luísa Negrão
Sangwon Park
Hà Nhi Trân
Bo-Ann Zehl
—
Patrik Benák
Vincent Fell
Soshi Suzuki
Francesco Venturi

Junior Company

Tweedejaars

Ella Louise Kolpakov
Aafke Wolles
—
Alexander Álvarez
Silvestre
Vincent Vivet

Eerstejaars

Eva Bakker
Sophia Bielik
Gabrielle Brett
Rosa Lidia Cabrera Nuesi
Annabelle Eubanks
Léa Sauvignon
Amber Skaggs
—
Javier Becerra Cubero
Joseph Birtles Clarke
Jenson Blight
John Murch
Darius-Oriol Tamosi

Scan voor de
biografieën van
alle dansers

Junior

Company

Francesco Venturi en Vincent Fell - Toccata (2024) - Foto: Michel Schnater

De Junior Company van Het Nationale Ballet slaat een brug tussen opleiding en beroepspraktijk en biedt jong danstalent een uitgelezen kans om zich voor te bereiden op een professionele carrière.

**Trotse hoofdsponsor van
de Junior Company van Het Nationale Ballet**

Het Nationale Ballet

Het Nationale Ballet behoort tot de top 10 van meest toonaangevende balletgezelschappen in de wereld en is met 76 dansers – plus 16 dansers van de Junior Company – het grootste dansgezelschap van Nederland.

Het Nationale Ballet werd achtereenvolgens geleid door Sonia Gaskell (1961-1969), Rudi van Dantzig en Robert Kaesen (1969-1971), Rudi van Dantzig (1971-1991) en Wayne Eagling (1991-2003). Sinds 2003 is Ted Brandsen artistiek directeur.

Jaarlijks brengt het gezelschap zo'n 130 voorstellingen in binnen- en buitenland. Het merendeel

van deze voorstellingen wordt begeleid door Het Balletorkest. Het Nationale Ballet beschikt over een rijk en divers repertoire. Nieuwe producties van beroemde klassieke balletten worden gepresenteerd naast hoogtepunten uit het twintigste- en eenentwintigste-eeuwse internationale repertoire, alsook werken die speciaal voor het gezelschap zijn gemaakt door topchoreografen als Hans van Manen, Rudi van Dantzig, Toer van Schayk, David Dawson, William Forsythe, Krzysztof Pastor, Alexei Ratmanskij en Christopher Wheeldon.

Het Balletorkest

Eerste viool

Sarah Oates,
concertmeester
Kotaro Ishikawa
Suzanne Huynen
Robert Cekov
Jan Eelco Prins
Tinta Schmidt von
Altenstadt
Majda Varga-Beijer
Thirza van Driel
Leonie Kleiss
Marijke van Kooten
Anna Steenhuis
Catharina Ungvari

Tweede viool

Arnieke Ehrlich
Radka Dijkstra-
Dohnalová
Yumi Goto
Willy Ebbens
Christiane Belt
Sonja Helasvuo
Irene Nas
Danna Paternotte
Arwen Terlouw
Inger van Vliet

Altviool

Arwen Salama-van der
Burg
Maria Ferschtman
Joël Waterman
Örzse Adam
Frank Goossens
Lilian Haug
Merel van Schie

Cello

Artur Trajko
Lies Schrier
Evelien Prakke
Willemiek Tavenier
Emma Besselaar
Oliver Parr

Contrabas

Jean-Paul Everts
Annelies Hemmes
Lucía Mateo Calvo
Nienke Kusters
Jurjen de Roest

Fluit

Sarah Ouakrat
Marie-Cécile de Wit

Hobo

Juan Esteban Mendoza
Bisogni
Avesta Yusufi

Klarinet

Ina Hesse
Joris Wiener

Fagot

Janet Morgan
Maud van Daal

Hoorn

Ward Assmann
Christiaan Beumer
Pablo Bajo Collados
Hendrik Marinus

Trompet

Erwin ter Bogt
Erik Torrenga

Trombone

Wilco Kamminga
Marijn Migchielsen
(bastrombone)

Tuba

Isaac Rodriguez
Cotrofe

Pauken

Michiel Mollen

Slagwerk

Richard Jansen
Telmo Gorrochategui
Nanclares
Jesús Iberti Rubira
René Oussoren
Arjan Roos

Harp

Jet Sprenkels

Toetsen

Jan van Grootheest
(klavecimbel)
Daan Kortekaas
(piano)

Algemeen directeur

Hein Glaubitz

Chef-dirigent

Koen Kessels

Coördinator muziek

Aiske Fonda

Hoofd bedrijfsvoering

Inken Wemheuer

HR-generalist

Barbara Roelofs

Orkestmanager

Myrthe Nieuwenhuizen-
Peigné

Orkestbode/assistent- orkestmanager

Diederik Meijncens
Jack van Heugten

Muziekbibliothecaris

Nienke de Boer

Assistent

muziekbibliothecaris

Ruben Sanderse

Planner

Julia Groen

Medewerker planning en productie

Willemiek Tavenier

Officemanager

Esther Kann

Administrateur

Jean Paul du Marchie

Raad van toezicht

Marianne Heeremans,
voorzitter
Sander Bersée
Kirsten Botman
Miriam van Dongen
Michel van Honk
Rutger van Boxtel

hetballetorkest.nl

Foto: Jussi Puikkonen

Het Balletorkest is hét orkest voor de dans in Nederland. Onder leiding van inspirerende dirigenten zoeken de musici iedere voorstelling naar synergie tussen muziek en dans, en creëren zo een betoverende ervaring voor het publiek. Van klassieke balletten tot moderne meesterwerken en van muziekeducatie tot talentontwikkeling – Het Balletorkest beweegt de dans.

Sinds de oprichting in 1965 is het orkest de trotse muzikale partner van Het Nationale Ballet en Nederlands Dans Theater. Een belangrijke missie is het investeren in de jongste generatie dansers en musici. Zo organiseert het orkest in samenwerking met Het Nationale Ballet ‘open calls’ voor jonge componisten en werkt het orkest al enige jaren samen met de Nationale Balletacademie.

Daarnaast ontwikkelt Het Balletorkest regelmatig innovatieve – en prijswinnende – voorstellingen voor families en schoolklassen. *Creatures*, in samenwerking met ISH Dance Collective, werd bekroond met de internationale Young Audiences Music Award en *Hans & Grietje* won diverse Musical Awards. In producties als deze spelen de musici veelal uit het hoofd, zonder dirigent en in kostuums, wat leidt tot een grote zeggingskracht van het symfonieorkest.

Accordeonist Vincent van Amsterdam over de muziek voor *Trio Kagel*

Foto: Maurice Lammerts van Bueren

“Rrrrrr... van Mauricio Kagel bestaat uit 41 delen. Voor *Trio Kagel* speel ik vier van de acht delen die oorspronkelijk voor orgel zijn geschreven. Doordat er geen officiële accordeonpartituur bestaat, heb ik als accordeonist een zekere vrijheid om eigen keuzes te maken in de manier waarop ik het stuk uitvoer. Kagel geeft ook aanwijzingen voor hoe je het stuk zou moeten spelen op piano, dus zijn partituur is heel flexibel. Tegelijkertijd moet je natuurlijk rekening houden met de dansers, die met een bepaalde speelwijze – en vooral met een bepaald tempo – hebben gerepeteerd. Een ballet begeleiden is daardoor heel anders dan wanneer ik de muziek tijdens een soloconcert zou uitvoeren, maar ik kijk er heel erg naar uit!”

HOUTHOFF

Making our clients and people successful

We are proud to be the main sponsor of Dutch National Opera & Ballet

www.houthoff.com

The Chairman Dances

The Chairman Dances is the second work created by Ted Brandsen to the music of the same name by the American composer John Adams, after he used it in 1998 for an occasional ballet for West Australian Ballet. More than twenty-five years on, the composition – originally part of Adams' opera *Nixon in China* – still appeals to him, says Brandsen, 'partly for its enormous momentum'. The compelling character of the music is reflected in the whirling choreography for his ensemble piece for nine couples. The dancers swirl around their own axis, around their partner and in between the other dancers, whereby they alternately flock together and move apart in clear lines. Series of big, elegant arm movements are interwoven with short energetic bursts, with the music acting as a leading partner by whom the eighteen dancers are only too happy to be swept along.

In line with the subtitle of Adams' work – 'Foxtrot for Orchestra' – Brandsen, too, refers to ballroom dancing. As well as incorporating ballroom steps in the choreography, he also has individuals breaking free from the ensemble now and then. "It's as if they dance for a moment in the spotlight, like in ballroom dancing, and the others make room for them", says the choreographer.

The unisex, white costumes by François-Noël Cherpin, Brandsen's regular designer, set the tone of *The Chairman Dances*. All the dancers – male and female – wear the same dresses, with airy, transparent skirts that enhance the elegance and panache of the choreography. Although the

costumes may be rather reminiscent of the white acts from classical ballets – *NRC* journalist Francine van der Wiel described the work as a twenty-first-century take on the Willis from the Romantic ballet *Giselle* – Brandsen himself steers clear of this association. He describes *The Chairman Dances* simply as 'a celebration of human strength and zest for life, and of the joy that dance and music can bring us'.

Brandsen originally created *The Chairman Dances* for the programme *Celebrate*, which was meant to open Dutch National Ballet's 2022 – 2023 season. But when *Celebrate* was replaced by a triple bill entitled *Shadows*, due to the Russian invasion of Ukraine, Brandsen thought the cheerful work he had in mind was no longer appropriate. *The Chairman Dances* was replaced by Kurt Joos' *The Green Table* and Brandsen's piece was not premiered until a year later, as part of the programme *Four Temperaments*.

Rosalie Overing

Trio Kagel

“Very intuitively.” That is how leading choreographer Alexei Ratmansky describes the way he makes the choices that form the basis for creating a new work. “Before creating my work for *Other Dances* I knew which dancers I wanted to work with and I knew it would be a short piece. And then you start to search for the right music, which has to click, as it were.” This time, the click came about through his 27-year-old son and composer Vasily. “He’d sent me a playlist of music he wanted me to listen to, on which were a few pieces from Mauricio Kagel’s *Rrrrrrr...*, a 41-part composition that had always intrigued me. The pieces were originally written for organ, but Vasily sent me them in an arrangement for solo accordion, and I was immediately struck by their force, huge originality and theatrical character. The sound of the accordion creates a very specific atmosphere, which made me think of street theatre and the wildness of night life, as well as doll-like figures like those in a puppet theatre.”

The new work, *Trio Kagel*, has no story, says Ratmansky. “It’s pure theatre.” Although at the start of the rehearsal process, he’s not yet a hundred per cent sure of that. “It’s always possible that moments slip in that might suggest something, but right now that’s not my intention. This work is simply about how I react on the day and how I respond to the dancers.” He’s chosen for a trio (with Anna Tsygankova, Giorgi Potskhishvili and Kira Hilli as the first cast) rather than a duet for a reason similar to the one for Hans van Manen’s *Solo* (see next page): “I have a tendency to think up

physically challenging steps and phrases, and in combination with the music, the ten-minute piece would be just too intense and exhausting for two dancers. So I added a third dancer, in order to give them all pause for breath now and again. Moreover, if you put two people on stage you already have a story, but with three dancers you have a full-length ballet in ten minutes, as it were.”

Accordionist Vincent van Amsterdam (recently awarded the Dutch Music Prize) functions as a fourth character, according to Ratmansky. “There’s something almost provocative in combining the sound of an accordion with classical ballet steps. The music is so rich that you’re really listening to a character.”

Trio Kagel is the first work created by Ratmansky in his new role as Associate Artist with Dutch National Ballet. “That’s exciting, but on the other hand I’ve been coming here so many years now that it feels like home, and I always look forward to working with the dancers. They never just do the steps, but, as mature artists, always give their very own interpretation of them.”

Astrid van Leeuwen

Solo

A masterpiece in seven minutes – that is *Solo* by Hans van Manen. Van Manen created the work in 1997 for three dancers from NDT 2, the junior group of Nederlands Dans Theater. It is a solo for three dancers, the choreographer explained at the time, because the punishing tempo of Bach's *Violin Partita* means it can't be danced by just one person.

"It was one of the most exciting creative processes ever", is how the original cast remembers the creation of Van Manen's 'solo for three'. "Hans would work with us alternately and when one left the studio exhausted, then the next could come in", says ex-NDT-dancer Patrick Marin. "But he just kept on going himself, and despite his age he showed all the steps: turns, jumps, rolling on the floor. And... he thoroughly enjoyed it. You could just see that he was in a sort of creation trance. Afterwards, he must have been completely broken, but he never showed it."

The only *small* thing about *Solo* is its duration. In every other respect, it is a grand work – a magnificent demonstration of dynamics, beauty, technical virtuosity, bravura and, last but not least, infectious joy of dance. *Solo* sparkles, crackles and swings, enthraling the audience with its incredible speed and excitement. The choreographer succeeds in painting a wonderful portrait of a man nearly bursting out of his skin with energy, who is in dialogue with himself and the world. The three dancers embody the different facets or 'colours' of the man. Although it is probably just as plausible

to say that *Solo* is about three men pushing and challenging one another, and who can only do so in this whirling way because they are so strongly connected and complement each other so well.

Van Manen has also shed new light on Bach's *Violin Partita No. 1*. Former NDT dancer Václav Kunes, who was one of the original cast, says, "Through *Solo*, Hans has added an extra layer to Bach's music. He has visualised so many details, nuances and transitions that are concealed in the score." "Hans didn't use Bach", adds ex-colleague Jo Kanamori, "He actually felt Bach."

Astrid van Leeuwen

Anna Ol en Semyon Velichko - repetitie *Other Dances* (2025)

Timothy van Poucke en Yuanyuan Zhang - repetitie *The Four Seasons* (2025)

Other Dances

The American choreographer Jerome Robbins (1918-1998) was as successful and celebrated in the ballet world as he was on Broadway (resulting in two Oscars for *West Side Story*, among other awards). In 1976, he choreographed *Other Dances* for a benefit gala for The New York Public Library for the Performing Arts. He created it for two Russian ballet stars he admired greatly: Natalia Makarova and Mikhail Baryshnikov, who had defected to the West in 1970 and 1974 respectively, during a tour of the Kirov Ballet (now the Mariinsky Ballet). *Other Dances* was intended as an occasional work – and as a wedding present for Makarova – but the duet was so successful that both American Ballet Theatre and New York City Ballet took it into their repertoire in the same year. Following a performance in London, in 1977, the *Dance and Dancers* critic wrote that he would be absolutely happy to watch the two dancers perform the work every evening for the rest of his life.

For *Other Dances*, Robbins chose four mazurkas and a waltz by Frédéric Chopin, whose piano compositions had inspired him on several previous occasions. The ballet does not tell a story, but is rather an atmospheric rendition of Chopin's music, including its clearly audible Slavic elements. Although Robbins follows the structure of a classical pas de deux – an entrance and adagio for both dancers, variations for the man and woman, and a final coda danced together –, the movement idiom in *Other Dances* is much freer and more romantic, varying in mood from joyful to melancholic. In her memoirs, Makarova wrote, "In *Other Dances*, the

body seems to be weaving a shawl of valenciennes lace... the hesitations, the subtle nuances, that fine understatement of movement that for me is the most precious feature of the romantic – and for that matter, of any – ballet." Whilst the choreography looks relaxed and harmonious, the counting and musicality require extreme precision, as is always the case with Robbins. Moreover, according to Baryshnikov, it is "more difficult to stay relaxed on stage through such a long pas de deux (twenty minutes – ed.) and create a calm, gentle arc of suspense than to perform virtuoso, spectacular steps."

Since its premiere, *Other Dances* has been performed by many famous dance couples, whereby each interpretation of the duet was different – just as Robbins wished. The fact that Dutch National Ballet is taking the ballet into its repertoire now is no coincidence, says artistic director Ted Brandsen. "At the moment, there are several principal couples in our company for whom this special work is not only a wonderful gift, but whose great talent and craftsmanship mean they can make it into a real gift for the audience as well."

Astrid van Leeuwen

The Four Seasons

For his masterpiece *The Four Seasons* – a co-production by Semperoper Ballett in Dresden and Dutch National Ballet – the British choreographer David Dawson took inspiration from Max Richter's atmospheric re-interpretation of Vivaldi's *The Four Seasons*, and from poems by Nayyirah Waheed. It resulted in a whirling ballet of, according to one critic, sublime beauty, in which Dawson brings together all the elements of his unique artistry: lyricism, emotion and the pursuit of the ecstatic, in combination with a movement idiom that often borders on the physically impossible.

In his thirteen-part work for three couples and an ensemble of ten dancers, Dawson explores the life cycles of mankind and nature. "I always associate the changing seasons with life's journey – from birth to death, beginning and ending, and in between everything that is human: joy, love, fear and loss. The fresh green of the spring and the bare branches of winter directly evoke emotions. And even when something ends, at the same time something is on the point of beginning. I think that's inspiring, because it means there's hope."

Dawson says his ballet can be experienced as a bridge between past and present, or as an answer from the future to the past. "The focus is always on the human being, suspended in a state of constant movement, creating timeless moments within the ever-changing dimensions of perception, energy and possibilities – between life and death, always knowing and never knowing."

In Max Richter's re-interpretation of Vivaldi's *The Four Seasons*, Dawson recognised similarities to his own ideas and way of working. "They're both about bridging time. In Richter's composition, you get intermittent illusions that you're listening to Vivaldi's original, but at the same time the music's also modern and relevant to today. That's exactly what I try to do in dance as well. I work on the basis of classical ballet technique, while also taking the audience on a new, as yet unfamiliar journey."

Set designer Eno Henze represents the four seasons with four geometric stage elements, as metaphors for the awakening, flourishing, decaying and finally ending of life – before the cycle of the seasons and existence starts again from the beginning.

Scan the code to read the interview with violin soloist Isabelle van Keulen on the composition *The Four Seasons*

Directie en artistieke staf Het Nationale Ballet

**Artistiek
directeur**
Ted Brandsen

**Adjunct-artistiek
directeur**
Rachel Beaujean

**Algemeen
directeur**
Stijn Schoonderwoerd

**Vaste
choreograaf**
Hans van Manen

Associate Artist
David Dawson

Associate Artist
Alexei Ratmanský

Muzikaal leider
Koen Kessels

**Adjunct-directeur
Talentontwikkeling
en artistiek leider
Junior Company**
Ernst Meisner

**Creative
Associate**
Kalpana
Raghuraman

**Creative
Associate**
Milena Sidorova

Balletmeester
Guillaume Graffin

Balletmeester
Michele Jimenez

Balletmeester
Alan Land

**Choreologist en
repetitor**
Sandrine Leroy

Balletmeester
Larisa Lezhnina

Balletmeester
Judy Maelor
Thomas

Balletmeester
Jozef Varga

**Balletmeester
Junior Company**
Caroline Sayo Iura

**Senior
balletdocent**
Rinat Gizatulin

**Vaste
gastdirigent**
Matthew Rowe

Eerste pianist
Ryoko Kondo

Pianist
Elena Kim

Pianist
Viktoriya Ryapolova

Pianist
Minjung Seo

Gastdocenten

Michael Breedem, Freek Damen, Andrey Klemm, David Makhateli, Aymeric Mosselmans, Ugo Ranieri, Raffaella Renzi, Grigori Tchitcherine, Anne-Laure Vergnaud

Colofon

Zakelijk leider

Anne Douqué

Hoofd Planning en productie

Lydia Buisman

Hoofd

Kostuumafdeling

Oliver Haller

Productie-administrateurs

Sterre Haverkamp

Donald van der Zwan

Persoonlijk assistent van directeur

Ted Brandsen

Ties Evers

Assistent zakelijk leider

Evelyn Prohn

Coördinator artistieke logistiek

Wiard Havenaar

Assistenten

artistieke staf

Samira Ouazine

Tara Richard

Priya Shriemissier

Coördinator

tableauzaken

Priya Shriemissier

Coördinator muziek

Aiske Fonda

Creative filmmaker

Ramy Tadrus

Associate on research & development

Peggy Ollislaegers

Hoofd Medische begeleiding

Laura Hillenius

Coördinator Medische begeleiding

Amanda Kok

Fysiotherapeuten /

Manueel therapeuten

Sofia Araujo de Ornellas

dos Santos Pinto

Benjamin Soerel

Masseurs

Frans Birnie

Sandra Cozijn

Erik Wiggelinkhuizen

Pilatescoach

Leila Kester

Revalidatiedocent

Judy Maelor Thomas

High performance coach

Sefton Clarke

Uitgever

Nationale Opera & Ballet

Directeur Het Nationale Ballet

Ted Brandsen

Algemeen directeur

Stijn Schoonderwoerd

Directeur De Nationale Opera

Sophie de Lint

Directeur Techniek en Productie

Bob Brandsen

Raad van Toezicht

Louise Fresco (voorzitter), Gaby Allard, Jacobina Brinkman, Rochdi Darrazi, Bernard Focroulle, Maarten Gelderman, Sadik Harchaoui, Tjark Tjin-A-Tsoi, Monique Vogelzang

Samenstelling, redactie en teksten

Astrid van Leeuwen, Rosalie Overing

Grafisch ontwerp

Total Identity

Opmaak

Bibi de Bruijn

Productie

Saskia van Dongen

Cover

Fotograaf: Hugo Thomassen

Dansers: Anna Tsygankova en Giorgi Potskhishvili

Fotografen (indien niet vermeld bij foto)

Jeremy Visuals (portret Minjung Seo), Jan Willem Kaldenbach (portretten dansers en directie/artistieke staf), Oliver Look (portret David Dawson), Nikol Peckova (portret Kalpana Raghuraman), Angela Sterling (portret Michele Jimenez)

Druk

Tuijtel, Werkendam

Rechthebbenden die menen aan deze uitgave aanspraken te kunnen ontlenen, wordt verzocht contact op te nemen met de uitgever. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

natureOffice.com/NL-077-443127

Het Nationale Ballet dankt

Subsidiënten

× Gemeente
× Amsterdam

Hoofdsponsor Nationale Opera & Ballet

HOUTHOFF

Partner Nationale Opera & Ballet

FONDS 21

Hoofdsponsor Junior Company

Particulieren Nationale Opera & Ballet Fonds

Vrienden, Patronen en Young Patrons van Nationale Opera & Ballet en in het bijzonder het Merel Laseur Fonds voor de bijdrage aan *Trio Kagel* van Alexei Ratmansky.

NO&B Business Lounge Leden

Houthoff, ING, Loyens & Loeff, De Nederlandsche Bank, SPIE Nederland B.V., Snippe Projecten B.V., Victoria, Bidfood, Endymion Amsterdam, Höcker Advocaten, IBS Capital Allies, Optimix Vermogensbeheer, QA Consulting, Quality Services, Rodriguez B.V., A Culinary Affair.

Deze productie is in het kader van

Word Vriend

Als Vriend van Nationale Opera & Ballet draagt u bij aan nieuwe voorstellingen en aan de ontwikkeling van jonge dansers en zangers. Daarom heeft u als Vriend altijd een streepje voor! Zo krijgt u voorrang bij de kaartverkoop, ontmoet u artiesten en makers, en wordt u uitgenodigd voor bijzondere activiteiten voor én achter de schermen. Ook ontvangt u drie keer per jaar een tijdschrift met achtergrondinformatie over onze artiesten en makers.

Steunen kan op de volgende manieren:

- Word Vriend voor € 75 per jaar
- Word Gouden Vriend voor € 250 per jaar* (en geniet van nog meer voordelen!)
- Word Patroon vanaf € 1.500 per jaar*
- Tussen 25 en 40 jaar? Word Young Patron
- Neem Nationale Opera & Ballet op in uw testament

* Door belastingvoordeel krijgt u tot meer dan de helft van uw gift terug van de Belastingdienst.

Draag bij aan onze kunstvormen en beleef ballet en opera van nog dichterbij! Scan de QR-code voor meer informatie of neem contact op met:

Nadja van Deursen

steun@operaballet.nl / 020 551 8218

Stichting Nationale Opera & Ballet Fonds
Rekeningnummer NL20 ABNA 0540179523
o.v.v. 'Donatie Het Nationale Ballet'

operaballet.nl/steun

A photograph of a ballerina in a white tutu, crouching on a dark floor in a backstage area. She is adjusting her pointe shoe. The background is dark with some stage equipment visible, including a red fire extinguisher and a broom. The text 'Ontdek de wereld achter de schermen' is overlaid in white.

Ontdek de wereld achter de schermen

Word Vriend en beleef ballet dichterbij dan ooit!

